

Toespraak door burgemeester Jan Kottelenberg van Neder-Betuwe tijdens de herdenking op dinsdag 4 mei 2021 bij het monument bij de Hervormde Kerk aan de Kerkstraat in Ochten

De herdenking begint om 13:30 uur en is in beperkt gezelschap in verband met situatie Covid-19.

Geachte aanwezigen,

Wij zijn hier door de omstandigheden met weinigen maar wij weten dat later velen meekijken en meeleven. Wij voelen ons daarom verbonden met elkaar.

Wat oorlog is, dat is in al zijn heftigheid samengevat in die bekende foto van Ochten uit die periode: kapotte huizen, een verwoeste kerk en dat droevige bord met drie, álles zeggende woorden:

'Dit was Ochten'.

De inwoners die Ochten zo aantreffen waren in 1944 geëvacueerd. Vóór die tijd leefden zij onder de Duitse bezetter. Zij waren letterlijk bezig met overleven. Zij leefden vanuit de hoop dat de oorlog eens voorbij zou zijn.

Zo-ven gaf de heer Keuken het al aan, in dit dorp herinneren straatnamen aan slachtoffers. Ik noem er een paar. Want even verderop hier, in de Ambachtstraat, liggen de zogenoemde Stolpersteine, de steentjes in het trottoir die herinneren aan de Joodse familie Frank.

Salomon David Frank hoopte te overleven door het Duitse bevel tot deportatie te volgen. Samen met zijn vrouw *Maria Anna* en hun dochtertjes *Betty* en *Ietje* werd hij weggevoerd in 1943. Een gewisse dood in Sobibor tegemoet, nog in datzelfde jaar 43.

Rijk Arends heeft er in zijn pas verschenen jeugdroman over geschreven. De veilige wereld van het gezin Frank tegenover de dreiging die buiten heerste. En ten slotte dan toch de deportatie. De familie Frank die tevergeefs hoopte in die onmogelijke tegenstelling van twee werelden. De veilige wereld, het werd door de bezetter onmogelijk gemaakt, sterker nog, die wereld werd vernietigd.

De oorlog herdenken, dat betekent: herinnerd worden aan onze verantwoordelijkheid. Onze verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de offers die zijn gebracht niet tevergeefs zijn geweest.

Vandaag herdenken we in het bijzonder alle medeburgers en militairen die het hoogste offer brachten voor onze vrijheid. Herdenken we hen die om hun Joods-zijn of anders-zijn werden vermoord.

Ook nu zijn er mensen die leven te midden van oorlog en onderdrukking. We zien de heldenmoed van de burgers in Myanmar die de straten opgaan om hun vrijheid te verdedigen.

Medemensen die proberen te overleven in bij voorbeeld Syrië en Afghanistan. Medemensen die op de vlucht zijn. Medemensen in kampen, soms niet eens zo heel ver weg.

Doen wij wat mogelijk is om hen te helpen?

Zoals wij in de tweede wereldoorlog werden geholpen door onder meer het 44ste Regiment Infanterie. Door de ons onbekende Britse, Poolse, Canadese en Amerikaanse jongens.

In de maatschappij heel dicht bij ons hebben medeburgers ook moed nodig om door te gaan. Ik denk aan de mensen die geconfronteerd worden met racisme, discriminatie en uitsluiting. Reiken wij hen de hand? Helpen wij hen omdat wij voorheen geholpen werden?

Laten we beseffen dat onze vrijheid staat of valt met de vrijheid van de ander, onze medemens. Vrijheid en respect voor de medemens gaan hand in hand. Het gaat om samen leven. Laten wij ons waardige erfgenamen tonen, van degenen die hun leven gaven in de Tweede Wereldoorlog en in de jaren daarna.

Wij staan bij dit herdenkingsmonument dat een centrale plaats inneemt in Ochten. Een monument met zijn zo herkenbaar, treurende figuur.

Het spreekt van droefheid maar tegelijkertijd vind ik het ook een symbool van hoop en van overwinning. Graag besluit ik met de woorden die op dit monument staan:

'Al nam de vijand lijf en goed,
dreef ons naar verre streken.
God gaf ons kracht, was ons nabij.
Zijn trouw is nooit geweken.'

